

Ráiteas an Chathaoirligh

Súilfhéachaint Siar

Eacnamaíocht

Pobal agus Cultúr

Gníomhaíochtaí Eorpacha

Eagrúchán agus Seirbhísí

tuarascáil bhliantúil 2000

Ráiteas an
Chathaoirligh

An Ghaeilge

Bunaíodh Údarás na Gaeltachta de thoradh Acht um Údarás na Gaeltachta 1979. Dearbhaítear in Alt 8 (i) den Acht sin gurb í príomhfheidhm an Údaráis "caomhnú agus leathadh na Gaeilge mar phríomh-mheán cumarsáide sa Ghaeltacht a spreagadh". Sa chomhthéacs sin, feidhmíonn an tÚdarás agus cuireann sé a chúram reachtúil i gcrích trí raon de ghníomhaíochtaí socheacnamaíocha. Ina measc seo, tá saintionscnaimh teanga agus cultúir, chomh maith le cláir thionsclaíocha, uiscshaothraithe agus bia mara agus forbairt mharthanach pobail. Tá an cúram eacnamaíoch agus soch-chultúrtha gafa agus fite le polasaí náisiúnta an Stáit.

Tá staid na Gaeilge mar theanga phobail leochaileach i gcónaí ainneoin na tacaíochta a tháinig le bunú TG4, fairsingiú ar sheirbhísí Raidió na Gaeltachta agus an fás a tháinig faoi raon de ghníomhaíochtaí ealaíne, cultúrtha, oideachasúla agus closamhairc ar an bhfód sa Ghaeltacht.

Is í an chonstaic is mó ar ghnáthú úsáid na Gaeilge mar theanga phobail ná easpa stádais aici i ngnóthaí oifigiúla toisc go bhfuil ag teip i gcónaí ar chomhlachtaí Stáit seirbhísí a chur ar fáil trí Ghaeilge do phobal na Gaeltachta.

Táimid fós ag fanacht le reachtaíocht nua a d'fhéadfadh seasamh ceart a thabhairt don Ghaeilge sa riarachán poiblí. Caithfidh an reachtaíocht seo atá beartaithe bonntacaíocht a thabhairt do chearta an tsaoirínigh freastal cóir a fháil ó sheirbhísí an Stáit.

Táimid ag súil go gcabhróidh toradh obair Choimisiún na Gaeltachta le dul i ngleic le cuid de na heasnamh is measa i dtaca leis an Ghaeltacht, agus tá súil againn freisin go soláthróidh moltaí an Choimisiúin creatlach phleanála faoina bhféadfaidh Údarás na Gaeltachta oibriú le comhlachtaí eile Stáit chun bonntacaíocht a thabhairt don Ghaeilge mar theanga phobail na Gaeltachta trína gcuid seirbhísí a sholáthar trí Ghaeilge agus trí shaoráidí feabhsaithe sóisialta, tithíochta agus scíthe a fhorbairt sa Ghaeltacht.

Cruathú Postanna

Cruthaíodh suas le 1,000 post nua i bhfiontair a fuair cúnamh ó Údarás na Gaeltachta sa bhliain 2000, rud a thug an fostaíocht iomlán go buaicphointe úrnua de 8,251. Ach mar sin féin, ní raibh ann ar an iomlán ach méadú beag ar 1999 agus dearbhaíonn sé seo ár ndearcadh go mb'fhéidir go bhfuil buaicphointe fostaíochta sroichte againn cé go bhfuil an patrún míchothrom ar fud na Gaeltachta.

Is iad seo an dá dhúshlán atá ag Údarás na Gaeltachta maidir leis an gclár cruthaithe fostaíochta as seo go ceann cúpla bliain.

Tá sé riachtanach treisiú ar an mbonn tionsclaíoch atá ann trí thacú go leanúnach le hionchur i gcúrsaí Taighde & Forbartha, margáíocht, forbairt ar acmhainní daonna agus forbairt straitéiseach i gcomhlachtaí.

Is gá dúinn freisin, tionscadail den chineál nua-eacnamaíoch a mhealladh chugainn; tionscadail a chuirfidh stop le himeacht na gcéimithe agus na ndaoine óga oilte ón Ghaeltacht agus cuid acu sin a d'fhág le blianta beaga anuas sa tóir ar an gcineál céanna fostaíochta in áiteanna eile, a mhealladh ar ais arís chugainn.

Tá dianiomaíocht don chineál seo infheistíochta ó áiteanna eile den tír a bhfuil bonneagar teileachumarsáide níos sárforbartha acu ná mar atá ag ceantair Ghaeltachta. Anuraidh chinn dhá cheann de na tionscadail seo, a bhí ceadaithe

do shuímh Ghaeltachta, ar dhul go háiteanna eile mar gheall ar uireasa bonneagair teileachumarsáide sna limistéir a bhí i gceist, agus toisc gur theip ar na hiarrachtaí chun dóthain fostaithe leis na scileanna cuí a mhealladh isteach.

Cé go mbeidh eárnálacha ar nós uiscshaothrú agus próiseáil bia mara, turasóireacht chultúrtha, fo-chóimeáil innealtóireachta agus leictreonaice, agus fiontraíochtaí dúchasacha seirbhíse mar chroílár na fostaíochta sa Ghaeltacht sa todhchaí mar a fheictear dúinn é, tá sé thar a bheith riachtanach an Ghaeltacht a chóiriú agus a ullmhú d'fhonn a cion cóir den infheistíocht teicneolaíocht-bhunaithe a fháil. Tá oiliúint agus bonneagar lárnach don dúshlán sin.

Tá móreasnaimh struchtúracha ann a gcaithfear dul i ngleic leo sular féidir leis an Ghaeltacht tosú ar thairbhe a bhaint as deiseanna cruthaithe fostaíochta atá bainteach le fiontraíochtaí seirbhís-bhunaithe nua-aimseartha. Le fírinne, tá a lán áiteanna sa Ghaeltacht atá fágtha i leataobh ó shochair fostaíochta a eascraíonn ón eacnamaíocht seirbhísí nua-aimseartha. Tá formhór mór na dtionscal seirbhís-bhunaithe á mealladh go limistéir uirbeacha. Ach is anseo atá an dúshlán, ní hamháin don Údarás ach don Rialtas freisin.

D'fhonn cúram an Rialtais a éascú i dtaca leis an bhfadhb seo, ar bhealach fócasaithe pleanáilte, rinneamar coimisiúnú anuraidh ar dhá mhórstaidéar. Rinne ceann acu measúnú ar an mbonnlíne agus ar an uasghrádú agus an maoiniú a bheadh riachtanach le bonneagar teileachumarsáide sa Ghaeltacht a fhorbairt. Faoi láthair tá éiginnteacht ag gabháil le clár maoinithe an Rialtais i dtaca le teicneolaíocht chábla snáthoptach agus Líne Rannpháirtí Digiteach (DSL) a sholáthar do Réigiúin na Teorann, Lár na Tíre, agus an Iarthair. Tá an bhéim i gcónaí againn ar an bhfíric go gcuirfidh aon mhoill nó éagothroime i soláthar bonneagair leormhaith teileachumarsáide bac breise ar iarrachtaí tionscnaíochta an Údaráis féin agus gníomhaireachtaí forbartha i réigiúin eile.

Cuireann sé seo ann féin srianta ar ár n-iarrachtaí ar phost-chruthú, go háirithe i dtaca le deiseanna fostaíochta a bhfuil géarghá leo a sholáthar d'fhonn cosc a chur ar imeacht chéimithe agus daoine óga oilte.

Tá an dara staidéar dírithe ar scrúdú cuimsitheach ar an staid ina bhfuil an bonneagar fisiceach, sóisialta agus iompair agus an costas a bheadh ag gabháil lena uasghrádú go caighdeán náisiúnta. Beidh leas á bhaint againn as an staidéar seo chun a léiriú don Rialtas go bhfuil raon de shriantachtaí bonneagracha ag cur bac ar na hiarrachtaí ar mhaithe le cruthú postanna mar go bhfuil bac á chur acu ar fhorbairt na timpeallachta áirithe gnó a éilíonn an eacnamaíocht nua-aimseartha. Tá gá freisin le forbairt ar an mbonneagar sóisialta inar féidir le hóg agus aosta agus an pobal oibre teacht ar sheirbhísí sóisialta atá riachtanach chun an cháilíocht ard bheatha atá riachtanach a sholáthar. Tá an tÚdarás ar an ghníomhaireacht forbartha réigiúnach is fearr atá eagraithe chun dul i ngleic leis na cúrsaí seo ar bhealach comhtháite.

De bhreis air seo, agus ainneoin iarrachtaí nuálacha Ollscoil na hÉireann, Gaillimh dul i ngleic leis an riachtanas seo feictear don Údarás go bhfuil an t-easnamh i socrúithe institiúideacha chun cúrsaí oideachais ar an tríú agus ceathrú leibhéal a sholáthar sa Ghaeltacht mar shrian ar an gclár postchruthaithe agus déanann sé seo lagú gan staonadh ar an nGaeilge mar theanga phobail sa Ghaeltacht.

Buíochas

Ba mhaith linn ar mbuíochas a ghabháil leis na heagraíochtaí éagsúla lena rabhamar ag obair go dlúth - grúpaí pobail, gníomhaireachtaí agus Ranna eile Stáit, Údaráis Áitiúla, institiúidí tríú leibhéal agus eagraíochtaí teanga. Tugaimid aitheantas don gcaidreamh luachmhar atá buanaithe againn leis na heagraíochtaí seo, agus le dreamanna eile ar leibhéal Eorpach agus idirnáisiúnta i rith na mblianta. Táimid ag tnúth leis an gcomhoibriú céanna sna blianta atá romhainn amach.

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Tadhg Ó hÉalaithe'. The signature is written in a cursive style with some flourishes.

Tadhg Ó hÉalaithe, Cathaoirleach

24 Iúil 2001

Súilfhéachaint
Siar

		1996	1997	1998	1999	2000
Údarás na Gaeltachta						
Glan-Sócmhainní Dochta	IR£000	83,645	91,813	102,617	108,389	116,842
Glan-Sócmhainní Reatha	IR£000	(200)	(523)	(1,893)	(705)	523
Fostaíocht Lánaimseartha		118	116	116	117	113
Tuarastail agus Pá (a)	IR£000	3,571	3,651	3,809	4,043	4,387

Fothionscail agus Comhthionscail

Infheistíocht an Údaráis sa Scairchaipiteal	IR£000	1,604	1,618	2,074	4,413	1,735
Deontais a Ceadaíodh	IR£000	5,117	4,773	5,541	3,432	5,967
Deontais a Íocadh	IR£000	3,524	4,699	3,457	5,554	4,578

Mórhionscail agus Mionscail

Deontais a Ceadaíodh	IR£000	10,451	17,387	14,332	12,597	11,280
Deontais a Íocadh	IR£000	6,883	8,190	6,226	7,486	9,306

Fostaíocht

Fostaíocht Lánaimseartha		7,439	7,854	8,174	8,183	8,251
Fostaíocht Shéasúrach & Pháirtaimseartha		3,877	4,110	3,485	3,604	4,054

Foirgnimh

Caiteachas ar Fhoirgnimh	IR£000	6,676	10,143	13,542	9,199	12,111
--------------------------	--------	-------	--------	--------	-------	--------

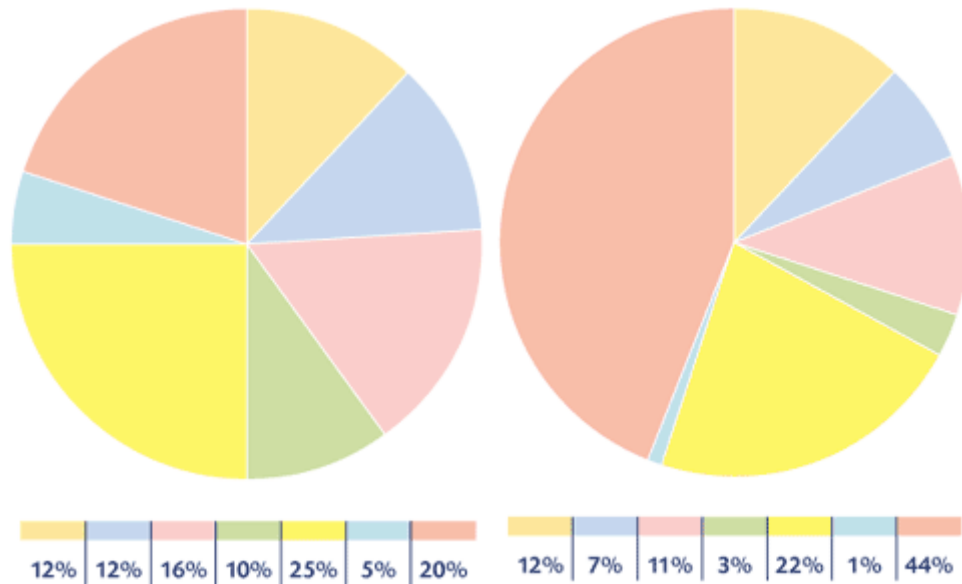
Airgead a Fuarthas ón Stát (AE san áireamh)

Deontais i gCabhair						
Caiteachas Reatha	IR£000	2,642	3,000	3,205	3,450	3,910
Deontais i gCabhair						
Deontais do Thionscail	IR£000	11,000	11,250	8,700	11,600	13,500
Airleacain/Deontais i gCabhair						
Caiteachas Caipitil	IR£000	6,600	9,800	13,400	13,400	14,000

(a) Níl ranníocaíochtaí aoisliúntais san áireamh/Superannuation contributions not included

IR£1 = €1.2697

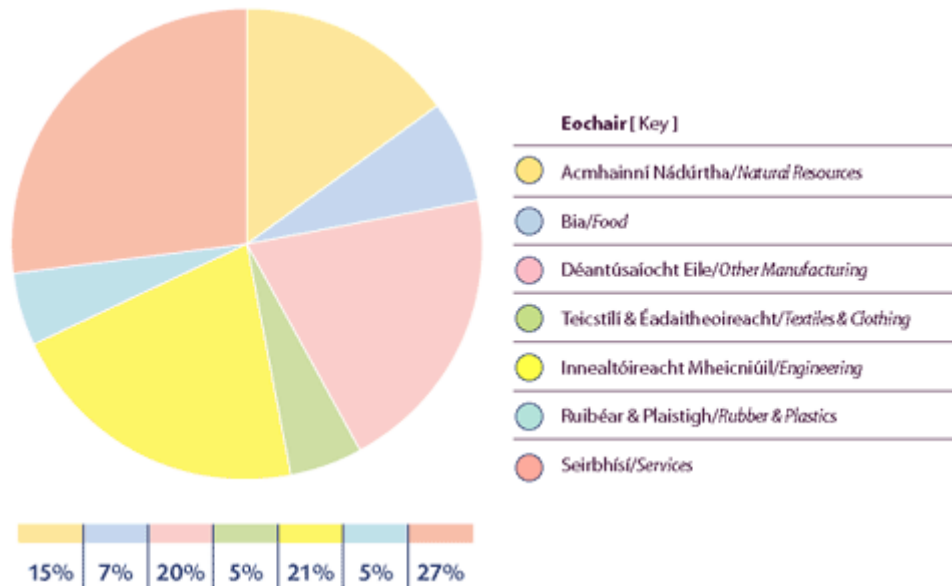
Fostaíocht lánaimseartha i dtionscail Postanna nua a cruthaíodh i 2000 a fuair cúnamh i 2000

iomlán = 8,183

iomlán = 1,042

Deontais a ceadaíodh i 2000 de réir earnála

iomlán = £16,029,079

Eacnamaíocht

Cruthaíodh thart ar 1,000 post nua i gcuideachtaí cliant Údarás na Gaeltachta sa bhliain 2000. Is sna hearnálacha acmhainní nádúrtha, innealtóireachta, déantúsaíocht ghinearálta agus seirbhísí a cruthaíodh na poist seo.

D'ardaigh an leibhéal fostaíochta beagán arís le glanmhéadú de 68 post, rud a thug líon na bpost i gcomhlachtaí a fuair tacaíocht ó Údarás na Gaeltachta go buaicleibhéal 8,251 post.

Mhéadaigh líon na bpost páirtaimseartha faoi 450 (ó 3,604 i 1999 go 4,054 i 2000) rud a thugann le tuiscint dúinn go bhfuil roinnt comhlachtaí ag sárú na ndeacrachtaí earcaíochta atá acu trí oibríthe páirtaimseartha a fhostú.

Ceadú Post

Ceadaíodh 1,005 post sa bhliain 2000 i gcomparáid le 1,117 i 1999, ag leanúint leis an laghdú a bhí le feiceáil anuraidh. Léiríonn sé seo titim eile ón meánleibhéal ard ceadanna a bhí ann le blianta beaga anuas.

Cuireadh srian le ceadú post toisc nach bhfuil dóthain lucht oibre sna hionaid is tarraingtí le tograí ina bhfostófaí níos mó ná 50 duine a chur chun cinn.

Foinsí Fostaíochta

Is léiriú ar thábhacht na straitéise seo 'cothú na hinniúlachta' gurb é an bunachar tionscail atá ann an mhórfhoinse fostaíochta nua arís i 2000: d'eascair 711 nó 71% de na poist nua a cruthaíodh as leathnú sa bhonn tionsclaíoch reatha agus cruthaíodh an 289 post eile (29%) i dtionscail nua.

Bhí sé níos soiléire fós sa bhliain 2000 go raibh moill á cur ar roinnt comhlachtaí lena gcuid pleananna forbartha de bharr chomh deacair agus atá sé oibríthe a earcú agus a choinneáil. Bhí deacrachtaí ag roinnt mhaith comhlachtaí maidir le ganntanas scileanna. Is fadhb í seo a tháinig chun solais thart ar chúig bliana ó shin, ach atá níos suntasaí le dhá bhliain anuas.

Cailliúint Post sna hEarnálacha Traidisiúnta

Mar atá ag tarlú sa chuid eile den tír, tá titim san fhostaíocht sna hearnálacha traidisiúnta agus is próiseas é seo a leanfaidh sna blianta amach romhainn. Is sna hearnálacha traidisiúnta próiseála éisc, teicstíle, éadach, rubair agus plaisteach is mó a bhí an 932 post (nó 11% den fhostaíocht iomlán) a cailleadh sa bhliain 2000.

Maoiniú na dTograí a Ceadaíodh

Sna 1,005 post a ceadaíodh i dtograí nua agus leathnúcháin beidh infheistíocht mheasta fhoriomlán de £59.7m lena n-áirítear cúnaimh Stáit de bhreis is £20.8m (£17.2m i ndeontas i gcabhair agus £3.6m d'infheistíocht chothromais).

An Plean Forbartha Náisiúnta

Tagann maoiniú do chaiteachas an Údaráis ar Dheontais Chaipitil, ar Oiliúint agus ar Thalamh & Maoin ón bPlean Forbartha Náisiúnta, a chlúdaíonn an tréimhse 2000-2006. Neamhchosúil leis an bPlean roimhe, a tháinig chun deiridh i 1999, ní thugann an tAontas Eorpach cómhaoiniú do chaiteachas an Údaráis faoi na cinnteidil seo.

Tá roinnt clár náisiúnta, atá á reachtáil ag an Údarás do ghníomhaíochtaí Gaeltachta ar son na n-údarás bainistíochta, ar nós an clár RTI (taighde iomaíoch) agus an clár FIG (próiseáil biamara agus muirshaothrú), á gcómhaoiniú ag cistí Eorpacha.

Léiríthe sna cuntais do 2000 tá £860,000, a fuarthas ón AE i gcomhair chaiteachais sna blianta roimhe sin (1994-1999) maidir le deontais Oiliúna agus Fostaíochta. Thug Ciste Forbartha Réigiúnach na hEorpa tacaíocht do mhaoiniú

Státhchiste an Údaráis i 1999 agus bheadh thart ar £8m in iomlán i gceist leis an maoiniú sin, a bheadh iníoctha sa bhliain 2000. Tá roinnt airgid fós gan íoc agus ba cheart go bhfaighfí an t-airgead seo i 2001 &endash; 2002.

Bhí sprioc chun 5,600 post nua a chruthú thar na seacht mbliain suas go dtí 2006 sa Phlean Forbartha Náisiúnta don Ghaeltacht, rud a chiallaíonn meán de 800 post nua in aghaidh na bliana. Sa bhliain 2000, chruthaíomar móriomlán de 1,000 post, rud atá 25% chun tosaigh ar an sprioc bhliantúil.

Costas in aghaidh an Phoist

£13,854 a bhí mar chostas deontais in aghaidh an phoist anuraidh agus is £10,020 a bhí mar mheánchostas in aghaidh an phoist thar na cúig bliana seo caite.

De bhreis ar dheontais chaipitil, léiríonn an costas in aghaidh an phoist caiteachas ar dheontais i leith oiliúna, fostaíochta, agus taighde agus forbartha (gan cúnaimh ó chiste Taighde agus Forbartha Beart 1/RTI a áireamh). Bíonn an costas a ghabhann le post a chruthú i gcuideachtaí a fhaigheann tacaíocht ó Údarás na Gaeltachta ar aon dul i gcoitinne leis an meánchostas náisiúnta fad a bhaineann le tionscail bheaga go meánmhéid.

Tionscnaimh Fhorbartha Áitiúla

Tá an fhostaíocht pháirtaimseartha agus shéasúrach ina cuid thábhachtach d'fhreagairt Údarás na Gaeltachta do riachtanais ioncaim na bpobal áitiúla agus bíonn tionchar tábhachtach aici ar chuid mhaith de na pobail sin a bhfuil an Ghaeilge is láidre mar theanga phobail iontu.

Mar aon leis an bhfostaíocht pháirtaimseartha agus shéasúrach, bíonn ról tábhachtach ag na Scéimeanna Fostaíochta Pobail (riartha i gcomhar le FÁS agus na pobail áitiúla) maidir le leagan amach sóisialta an phobail a fheabhsú agus sprid áitiúil phobail a choinneáil sláintiúil nuair nach bhfuil cúrsaí eacnamaíochta chomh maith sin. Riaradh 30 scéim anuraidh, a thug fostaíocht do 538 duine agus bhí luach de bhreis is £4.5m ag baint leo. Is comhartha eile den bhfeabhas atá tagtha ar chúrsaí fostaíochta go bhfuil roinnt scéimeanna FÁS i mbaol i láthair na huaire mar nach féidir teacht ar dhaoine chun páirt a ghlacadh iontu.

Is tábhachtach an ghné bhreise é an ról atá ag Údarás na Gaeltachta san Eacnamaíocht Shóisialta don réimse meicníochtaí atá ar fáil chun tionscnaimh fhorbartha áitiúla a bhrú ar aghaidh. Tá áisitheoir lánaimseartha ceapaithe chun tionscnaimh san earnáil seo a chur chun cinn agus a chomhordú. Ceadáíodh 22 togra in iomlán faoin gclár tacaíochta sóisialta, le hinfheistíocht de £158,000.

Cé gurb é bunchuspóir chláir Eacnamaíochta Shóisialta Údarás na Gaeltachta tacaíocht a thabhairt do ghrúpaí áitiúla maidir le soláthar áiseanna agus seirbhísí cúraim pobal, beidh postanna lánaimseartha agus páirtaimseartha i gceist le go leor de na tionscnaimh eacnamaíochta sóisialta a dtabharfaí tacaíocht dóibh, taobh istigh de phobail le deiseanna fostaíochta teoranta cuid mhaith den am

An Phunann Mhaoine

Léiríonn éagsúlacht na punainne maoinne éagsúlacht ról Údarás na Gaeltachta mar ghníomhaireacht fhorbartha réigiúnaí. Áirítear sa phunann ní hamháin gabháltas substaintiúil d'eastáit thionsclaíocha agus áitribh ghnó, trí aerstráice maille le seirbhísí coimhdeacha, réimse áiteanna sainchoimisiúnaithe mar uisceadán Mhara Beo sa Daingean agus sainsaoráidí próiseála éisc i gCiarraí, sa Ghailimh agus i nDún na nGall, lárionaid cheardaíochta sa Daingean, sa Spidéal agus i gCill Charthaigh, stiúideonna teilifíse sa Daingean, stiúideonna oiliúna teilifíse, saoráidí Thelegael agus stiúideo Ros na Rún sa Spidéal.

Ag deireadh 2000, bhí 262,377 méadar cearnach de spás tionsclaíoch ag an Údarás, a raibh 70,983 méadar cearnach (27%) de saor (bhí athchóiriú á dhéanamh ar roinnt mhonarchana móra chun iad a chur in oiriúint do riachtanais

chomhlachtaí nua): tá 42,614 méadar cearnach i ndrochstaid, rud a fhágann 11% de spás ullamh le haghaidh tograí nua.

Éileamh ar Spás

Bhí éileamh ard leanúnach ann feadh na bliana ar spás i ngach réigiún den Ghaeltacht, i gceantar Chois Fharraige ach go háirithe.

Tá Aonaid Fhiontraíochta nua á dtógáil i gceantair neamhfhorbartha chun spás a sholáthar do thograí beaga d'ardchaighdeán, san earnáil seirbhísí de ghnáth. Tógadh Aonaid Fhiontraíochta i gCarna agus i gCasla i rith na bliana agus tá obair idir lámha ar aonaid i dTír an Fhia agus i Scríb, Co na Gaillimhe, agus ar Árains Mhór, Co Dhún na nGall.

Díonta

Leanadh den chlár athnuachana díonta agus cuireadh díonta ionaid ar 5,000 méadar cearnach de dhíonta lochtacha nó fochaighdeánacha.

Clár Tógála

Críochnaíodh an obair thógála ar 8,377 méadar cearnach de spás nua i 2000. Rinneadh obair athchóirithe ar 5,937 méadar cearnach i rith na bliana. Rinneadh obair fhorbartha ar eastáit thionsclaíocha ar an Tulach (Co na Gaillimhe), i mBaile Bhuirne (Co Chorcaí) agus ar an bpáirc ghnó sna Forbacha (Co na Gaillimhe) i rith na bliana chomh maith.

Aerstráicí

Tá roinnt obair dheartha agus réamhphleanála le haghaidh aerstráicí beartaithe do na hoileáin á dhéanamh ag Údarás na Gaeltachta. Chomh maith leis na hoileáin Ghaeltachta, tá obair á dhéanamh ar bhonn chomhairleoireachta don Roinn Ealaíon, Oidhreachta, Gaeltachta & Oileán d'aerstráicí sa Chlochán agus ar Inis Bó Finne, agus Oileán Cliara.

Pobal & Cultúr

Is é caomhnú agus láidriú na Gaeilge mar theanga bheo sna pobail Ghaeltachta agus a tabhairt ar aghaidh chuig an gcéad ghlúin eile bunús pholasaí Údarás na Gaeltachta. I gcoilár gach gníomhaíochta de chuid na heagraíochta tá cuspóir cothaithe agus forbartha teanga. Ag aithint an róil bhunúsaigh a ghlacann an pobal chun an cuspóir sin a chur chun cinn, tá cuid mhaith de na sainghníomhaíochtaí fréamhaithe i ngníomhaíochtaí forbartha pobail agus pobalbhunaithe.

Riarann an Rannóg Forbartha Teanga agus Cultúir réimse clár atá dírithe ar an nGaeilge agus an cultúr Gaelach a chur chun cinn agus a fhorbairt. Ina measc tá scéimeanna tacaíochta do chuideachtaí, naíonraí, na healaíona pobail, eagraíochtaí óige, foghlaimoírí teanga, scríbhneoirí, imeachtaí agus féilte pobail.

Buaicphointí 2000

Comhlachtaí sa Ghaeltacht: Iniúchadh Teanga

Rinneadh suirbhé ar 236 comhlacht a fhaigheann tacaíocht ó Údarás na Gaeltachta chun inniúlacht teanga agus patrúin úsáide i measc na n-oibríthe agus lucht bainistíochta a mheas. Rinneadh an suirbhé seo chomh maith chun meon agus polasaí na gcomhlachtaí seo i leith úsáid na Gaeilge a dhéanamh amach.

B'ábhar misnigh torthaí an iniúchta teanga agus léirigh sé go raibh comhchoibhneas idir neart na teanga sa phobal agus líon na gcainteoirí Gaeilge i gcomhlachtaí Údarás na Gaeltachta sa phobal céanna. Go ginearálta, an áit a raibh an teanga láidir sa phobal, bhí ionadaíocht ard ag cainteoirí Gaeilge sna comhlachtaí: bhí a mhalaírt de chás fíor chomh maith.

An Ghaeilge mar Uirlis Mhargaíochta

Tá an scéim seo á reachtáil faoi "Fhondúireacht an Údaráis" agus tugtar tacaíocht do thart ar 12 chomhlacht gach bliain chun teacht suas le slíte nua, le cabhair ó chomhairleoírí margaíochta agus ó dhearthóirí graifice, maidir le húsáid na Gaeilge ar a gcuid táirgí. Tá samplaí den chleachtas is fearr ar fáil do chomhlachtaí rannpháirtithe.

Ranganna Gaeilge agus cúrsaí trí mheán na Gaeilge

Tháinig méadú suntasach ar an éileamh do chúrsaí le linn 2000. As an 1,338 duine a fhreastal ar chúrsaí difriúla agus ar na ciorcail chomhrá, fhreastal 280 ar 25 cúrsa éagsúil in 18 suíomh i nGaeltacht Dhún na nGall; bhí 20 clár teagaisc éagsúil i nGaeltacht Chonamara, roinnt mhaith díobh i bpáirtnéireacht le hOllscoil na hÉireann, Gaillimh agus le grúpaí pobail ar nós Pobal na bhForbacha, atá tar éis a bplean gníomhaíochta féin a chur le chéile ar mhaithe leis an teanga a chur chun cinn agus a chothú sa phobal. Bhí dul chun cinn suntasach chomh maith i gcúrsaí Gaeilge agus i gcúrsaí trí Ghaeilge i nGaeltachtaí na Mumhan i bpáirtnéireacht le hOidhreacht Chorca Dhuibhne agus le Seirbhísí Teanga Mhúscraí. Is féidir muintín a chur i ngrúpaí ar nós Coiste Comhairleach Staid na Teanga atá ag obair ar mhaithe le caomhnú na teanga ar an talamh i gCúige Mumhan chomh maith. Eagraíodh naoi seisiún teagaisc i dTuaisceart Mhaigh Eo agus ar Oileán Acla i rith na bliana.

Naíonraí

Bunaíodh cúig naíonra nua agus tá 85 naíonra ag feidhmiú anois ar fud na Gaeltachta, le breis is 800 dalta ag freastal orthu. Tá beartaithe ag an Údarás 20 aonad cúraim leanaí/seirbhísí teaghlaigh a bhunú in gceantair éagsúla Gaeltachta idir seo agus 2006 faoina chlár caipitil. Rinneadh aighneacht don Aire Stáit go bhfeidhmeodh an tÚdarás mar ghníomhaire don Roinn Dlí, Comhionannais agus Athcóirithe Dlí i bhforbairt scéimeanna cúraim leanaí sa Ghaeltacht. Tá buiséad iomlán de £250m ar fáil don chlár seo go náisiúnta.

Cáilíocht i Luathoideachas

Thosaigh 24 stiúrthóir naíonra cúrsa oiliúna i gcúram leanaí a mhairfidh dhá bhliain le Comhairle na gCáilíochtaí Gairmoideachais faoi choimirce Údarás na Gaeltachta. Tá 22 stiúrthóir naíonra ó Ghaeltachtaí Dhún na nGall agus na Mumhan sa dara bliain de chúrsaí chun creidiúnú aitheanta a sholáthar dóibh sa réimse tábhachtach seo agus tá cúig stiúrthóir naíonra ó Mhaigh Eo sa chéad bhliain den gcúrsa.

Críochnaíodh réamhobair ar chlár oiliúna i gcúram leanaí do thuismitheoirí le páistí atá ag freastal ar naíonraí. Tá an Ghaeilge mar chuid lárnach den gclár seo.

Gníomhaíochtaí Óige

Nuair a rinneadh scrúdú ar an éileamh leanúnach d'áiseanna cuimsitheach caitimh aimsire agus seirbhísí oiliúna i nGaeilge d'aoisghrúpaí 8-12 agus 12-18, méadaíodh ar iarrachtaí chun struchtúir oiriúnacha a bhunú i gcomhar le heagraíochtaí freagracha eile Stáit agus chun buiséad a sholáthar chuige. Tá comhráití fós ar siúl. Idir an dá linn, tá An tÚdarás tar éis oifigigh óige a cheapadh do cheantar Mhúscraí agus do Ghaeltacht Chonamara le linn 2000. Bunaíodh Coistí Óige Réigiúnacha i gConamara agus i nDún na nGall, cosúil le Seirbhísí Óige Mhúscraí sa deisceart.

Na hEalaíona Teangabhunaithe

Tháinig deireadh leis an gclár ealaíon pobail trí bliana, a bunaíodh i gcomhpháirtíocht leis an gComhairle Ealaíon, sa bhliain 2000. Aontaíodh ar chlár trí bliana eile, trína gcuirfí £1m ar fáil d'fhorbairt agus do chur chun cinn na n-ealaíon teangabhunaithe sa Ghaeltacht idir seo agus 2003

Suairc Teo

Agus iarracht á dhéanamh an tacaíocht do na healaíona teangabhunaithe a mhéadú, bhunaigh an tÚdarás fochuideachta, Suairc Teo, trínar soláthraíodh maoiniú tacaíochta do thograí ealaíon éagsúla ar fud na Gaeltachta. Ina dhiaidh sin tharraing cuid de na tograí seo tuilleadh maoinithe ón gComhairle Ealaíon agus ó eagraíochtaí eile.

Scéim d'Ealaíontóirí Cónaithe

Ó Eanáir go Bealtaine, d'oibrigh an t-ealaíontóir Seán Ó Laoghaire mar ealaíontóir cónaithe i Scoil Náisiúnta an Ghleanna in Iarthar Chiarraí. Reachtaíleadh taispeántas d'ábhar saothair an togra, Mná na Sceilge, ag Siamsa Tíre i dTrá Lí.

Chaith an scríbhneoir cónaithe ar Inis Mór ceithre mhí ag obair mar áisitheoir le páistí bunscoile agus meánscoile chun "Scríbhneoirí Árann" a léiriú.

Imeachtaí Scoile

Music Network: Tá sé bhunscoil agus meánscoil i gCorca Dhuibhne ag glacadh páirt i dtogra píolótach i gcomhar le Music Network. Tá Music Network ag eagrú ceolchoirmeacha sa dúiche sin, agus i gConamara chomh maith.

Scríob Chleite: Spreagann "Scríob Chleite" scríbhneoireacht i nGaeilge i measc daltaí dara leibhéal. Tá na Comhairlí Contae agus an Chomhairle Ealaíon ag maoiniú na scéime seo i bpáirtnéireacht leis an Údarás. I measc na scríbhneoirí atá ag tabhairt ceardlanna i 30 scoil, tá Cathal Ó Searcaigh, Louis de Paor agus Rita Ann Higgins.

Gníomhaíochtaí Óige

Drámaíocht Óige: Eagraíodh deireadh seachtaine drámaíochta do dhaoine óga i gcomhar leis an Eagraíocht Náisiúnta Drámaíochta Óige. Ag éirí as an deireadh seachtaine sin, táthar ag súil togra staidéir fadtéarmach a eagrú sa réimse seo.

Comhlúadar: D'eagraigh grúpa ealaíontóir óg ó Ghaeltacht na Rinne taispeántas ghrúpa san Aonad Ealaíne i nDún Garbháin.

Comórtais Litríochta: I 2000 bronnadh duaiseanna ar sheisear daltaí Gaeltachta i gcomórtais 'Oireachtas na Gaeilge' i ndiaidh dóibh duaiseanna a bhaint amach i gcomórtais litríochta Gaeltachta.

Ceardlann na gCrosbhealach: d'éirigh go han-mhaith leis an ngailearaí agus stiúideo d'ealaíontóirí seo ar an bhFál Carrach, Co Dhún na nGall: chomh maith le ceardlanna do dhaoine óga, eagraíodh ocht dtaispeántas agus club scannánaíochta.

Scoileanna Ceoil: Thug roinnt de na ceoltóirí is mó a bhfuil cáil orthu sa tír a gcuid tacaíochta do dhá scoil cheoil, "Cumar" i gConamara agus "Ceol na Locha" i dTuar Mhic Éadaigh, de ranganna máistreacht a i gceol traidisiúnta do dhaoine óga.

Féilte Ealaíne

Féile na Bealtaine: Eagraíodh Féile na Bealtaine go bliantúil ó 1995 i leith i gCorca Dhuibhne, Co Chiarraí. Féile dheireadh seachtaine a bhíodh ann ar dtús, ach tá sí tar éis fás thar na blianta isteach i bhféile ealaíona a mhaireann seachtain, féile a aithnítear mar cheann de phríomhfhéilte ealaíona na tíre. Bíonn scoth an cheoil, na drámaíochta, na litríochta, na n-ealaíon súl agus ceiliúradh faoin spéir ar fáil sa chlár, chomh maith le díospóireachtaí ar phríomhscéalta polaitiúla.

Féile Phléaráca: Is féile ealaíona pobal an-rathúil í Féile Phléaráca, a reachtáiltear gach bliain le linn mí Mheán Fómhair. Ceiliúradh den ealaíon traidisiúnta agus nua-aimsire i nGaeltacht Chonamara atá sa bhféile agus eagraítear imeachtaí thar cheantar leathan ó Bhearna go Carna. Bíonn scoth an cheoil, na drámaíochta, na litríochta, na n-ealaíon súl agus ceiliúradh faoin spéir ar fáil sa chlár, le béim faoi leith ar na healaíona traidisiúnta.

Féile an Earagail: Chuir Féile an Earagail béim ar ghníomhaíochtaí a reachtáil trí Ghaeilge i nGaeltacht Dhún na nGall thar an dá bhliain seo caite.

Féile Iorrais: bhí ceardlanna do pháistí ann, i gcomhnasc le Puipeid Phúca, agus comórtas liteartha: ghlac ceoltóirí traidisiúnta áitiúla, agus ceoltóirí traidisiúnta ó Chonamara, chomh maith le ceithre ghrúpa idirnáisiúnta, páirt sa bhféile, áit a raibh béim ar shiamsaíocht trí Ghaeilge.

Tograí Eile Ealaíne Teanga-Bhunaithe

Aisling Gheal: Tá cómhaoiniú á dhéanamh ag an Údarás agus Coiste Gairmoideachais Chontae Chorcaí ar scéim chun amhránaíocht sean-nóis a bhuanú agus a phreamhú i measc an óige i gceantar Mhúscraí.

Trasnú: Osclaíodh an taispeántas seo de phríomhealaíontóirí Ghaeltacht Dhún na nGall in Amharclann an Ghrianáin, Leitir Ceanainn. Bhog sé ar aghaidh ansin go dtí Expo 2000 i Hanover, áit a raibh ealaíontóirí ar nós Altan, Máiread agus Triona Ní Dhomhnaill, Cathal Ó Searcaigh, Aoife Ní Fhearraigh, Dónal Lunny agus damhsóirí Seosamh Ó Neachtain agus Fíona Ní Ghallchóir páirteach.

Ealaín Mór Glas (Togra Dealbhóireachta): Tá ceithre phársa dealbhóireachta, ag léiriú gnéithe den chultúr áitiúil, insealbhaithe ar Bhealach na Gaeltachta i nDún na nGall. Tarraingíonn an togra píolótach seo ar scileanna ealaíontóirí áitiúla, ag tabhairt deise dóibh oibriú lena chéile.

Doras: 'Ceiliúradh ar Bheatha' atá mar theideal ar an dtogra píolótach ealaíne seo atá á eagrú ag 'Doras' dóibh siúd a bhfuil 60 bliain d'aois slánaithe acu sa Spidéal agus ar an gCeathrú Rua. Tá tacaíocht á tabhairt ag Bord Sláinte an Iarthair agus ag Údarás na Gaeltachta don togra.

An Geilleagar Sóisialta

Is réimse réasúnta nua infheistíochta agus tacaíochta d'Údarás na Gaeltachta é an Geilleagar Sóisialta. De bharr nádúr tuaithe na gceantar Gaeltachta, a suímh

thíreolaíochta, agus riachtanais teangeolaíochta speisialta a bpobail, cuireann bonneagar easnamhach sóisialta le míbhuntáiste gach grúpa le riachtanais speisialta sa Ghaeltacht. Tá sé mar aidhm ag Údarás na Gaeltachta cur leis an soláthar atá ar fáil ó eagraíochtaí eile, áit a bhfuiltear den tuairim nach bhfuil an soláthar reatha sách oiriúnach i gcomhthéacs riachtanais speisialta na Gaeltachta, agus chun buntacaíocht a chur ar fáil áit nach bhfuil aon soláthar ann faoi láthair. Tá sé mar aidhm cabhrú le grúpaí pobail deonacha seirbhísí sóisialta a fhorbairt a ligfidh do mhuintir na Gaeltachta maireachtaint go neamhspleách ina dtithe nó ina bpobail féin, fad is atá caighdeán ard maireachtála acu.

Tá áisitheoir lánaimseartha ceapaithe chun tionscnaimh san earnáil seo a chur chun cinn agus a chomhordú. Ceadaíodh 22 togra in iomlán faoin gclár tacaíochta sóisialta, le maoiniú iomlán de níos mó ná £158,000. Bhí uasghrádú trealaimh, in áiseanna atá ann cheana ar nós ionaid chúram lae, i gceist le go leor de na tograí a ceadaíodh do mhaoiniú go dtí seo. Ceadaíodh roinnt togra féidearthachta chomh maith chun cabhrú le grúpaí an gá atá le pleananna a aithint, agus conas pleananna a chur le chéile, d'fhorbairt tionscadal san earnáil seo.

Ag deireadh na bliana bhí 54 oibrí ar scéimeanna FÁS ag obair ar 19 togra ag cur seirbhísí ar fáil d'aoisigh.

Bhí páirtnéireachtaí á bhforbairt, i gcomhar leis na pobail áitiúla, le heagraíochtaí ar nós na Boird Sláinte, An Chomhairle Éireannach do Thithíocht Sóisialta agus údaráis fhorbartha áitiúil chomh maith le Ranna Stáit ar nós an Roinn Comhshaoil agus an Roinn Dlí, Comhionannais agus Athchóirithe Dlí.

I measc na dtograí nua atá beartaithe ag deireadh na bliana, bhí scéimeanna tithíochta sóisialta, ionaid éagsúla sláinte agus phobail, ionaid chúram lae d'aoisigh, ionaid fhiontair, ionad oidhreachta, teach banaltrais, togra athcúrsáil dramhaíola, ionaid chúram lae do pháistí, tograí píolótacha iompair tuaithe, bailiúcháin béaloidis agus chaomhnaithe fuinnimh. Is cuid tábhachtach de ról an áisitheora agus fhoireann na nOifigí Réigiúnacha é cabhrú le grúpaí áitiúla foinsí maoinithe a aithint do na tograí seo.

De bharr a chuid oibre leis na grúpaí cúraim phobail san earnáil gheilleagar sóisialta, rinne an tÚdarás aighneacht chuig Bord Sláinte an Iarthair maidir le straitéis nua an Bhoird, "Seirbhísí d'Aoisigh & Straitéis do Shláinte agus d'Fholláin 2001-2006". Cuireadh aighneachtaí ar aghaidh chomh maith maidir leis an Tionscnamh Iompair Tuaithe agus Straitéis Tithíochta an Chomhairle Contae.

Comharchumainn

Tá breis agus fiche eagrais áitiúil forbartha aitheanta faoi scéim na gcomharchumann pobail. Íoctar deontas reachtála bliantúil le gach comharchumann aitheanta le cur ar a chumas clár oibre aontaithe a chur i bhfeidhm ina cheantar feidhme. Tá ról tábhachtach ag na comharchumainn mar áisitheoirí forbartha pobail agus tá tionchar nach beag acu ar bhuanú na Gaeilge mar theanga phobail agus ghnó trína gcuid gníomhaíochtaí.

Muintearas

Is tionscadal oideachais agus oiliúna é Muintearas a sholáthraíonn seirbhísí tacaíochta do bhunscoileanna agus don phobal. Is comhpháirtíocht é sa réimse oideachais idir Údarás na Gaeltachta, a chuireann deontas riaracháin bliantúil ar fáil dó, agus an Roinn Oideachais agus Eolaíochta a ligeann do bhreis agus tríocha múinteoir feidhmiú ar bhonn iasachta faoi choimirce Mhuintearais d'fhonn an tseirbhís thacaíochta a sholáthar do scoileanna. Díríonn an tionscadal aird agus acmhainní nach beag ar an óige, ar pháistí le riachtanais speisialta agus ar chúrsaí ilchineálacha a thugann deiseanna do bhaill an phobail a gcuid scoileanna pearsanta a fhorbairt.

Tríd an tionscadal seo rinneadh forbairt ar an Scéim Thacaíochta Feabhais do bhunscoileanna Gaeltachta agus forbraíodh scéim chuimsitheach foghraíochta

chomh maith le réimse leathan ábhar curaclaim mar thacaíocht do mhúineadh agus do bhuanú na Gaeilge.

I rith na bliana seo caite b'iad na príomhréimsí oibre a raibh an tionscadal gafa leo ná: Luathfhorbairt an Linbh, An Scéim Thacaíochta Feabhais, clár forbartha do lucht luathfhágála scoile, forbairt bhogábhair oideachais, taighde gníomhach ar riachtanais oiliúna aicmí áirithe daoine sa phróiseas forbartha pobail, agus clár oiliúna teastasbhunaithe i gcomhar le hinstitiúidí tríú leibhéal. Eagraíodh na scéimeanna agus cláir seo le tacaíocht ó fhoinsí éagsúla maoinithe ar a n-áirítear Údarás na Gaeltachta, An Roinn Ealaíon, Oidhreacht, Gaeltachta, & Oileán, FÁS, Cumas/ADM, An Roinn Oideachais agus Eolaíochta/An Crannchur Náisiúnta, An tAontas Eorpach, agus an Roinn Dlí, Cirt, Comhionannais agus Athchóirithe Dlí.

I rith na bliana seo caite bhí tríúr is fiche fostaithe go lánaimseartha ag Muintearas agus timpeall 80 duine ag freastal ar scéimeanna oiliúna nó scéimeanna fostaíocht-bhunaithe.

Gníomhaíochtaí
Eorpacha

Ginearálta

Le cur i bhfeidhm an Phlean Forbartha Náisiúnta 2000-2006, tá difríochtaí suntasacha i gceist d'Údarás na Gaeltachta maidir le tionchar pholasaithe Eorpacha. Tarlaíonn sé seo mar: (i) tá an Plean Forbartha Náisiúnta níos cuimsithí agus clúdaíonn sé achar níos faide ama ná na cláir a chuaigh roimhe; (ii) tá laghdú tar éis teacht ar thábhacht na gCistí Struchtúrtha agus ar mhéid an chómhaoinithe atá ar fáil; (iii) tá córas nua monatóireachta ag leibhéal réigiúnach (NUTS II); (iv) agus tá an Coimisiún ag moladh go mbeidh struchtúr níos simplí ag na Tionscnaimh Chomhphobail as seo amach – go bunúsach beidh trí chláir ann:

Forbairt Tuaithe trí LEADER–PLUS,
Forbairt Acmhainní Daonna trí EQUAL,
agus Forbairt Réigiúnach trí INTERREG III.

Cé go raibh obair tosaithe ar chláir LEADER–PLUS ag deireadh na bliana 2000, ní raibh na fógraí do EQUAL ná INTERREG III fós críochnaithe: meastar go dtosóidh na cláir seo roimh dheireadh 2001.

Go ginearálta, is leis na tionscnaimh pholasaithe Eorpacha, taobh amuigh de na Cistí Struchtúrtha, is tairbhí don Údarás a bheith bainteach. Ina measc siúd tá:

Na Cláir Chreatlaigh d'Fhorbairt Theicneolaíochta: ag forbairt teicneolaíochtaí éagsúla; forbairt tionscail le béim níos mó ar Thaighde & Forbairt agus ar nuálachas; feabhas a chur ar chaighdeáin mhaireachtála san AE.

Oideachas agus Oiliúint: tá béim níos mó anois ar chláir a bhaineann le foghlaim feadh an tsaoil.

Méadú ar an AE: Tá an Coimisiún tar éis cláir speisialta a bhunú chun páirtíochtaí straitéiseacha idir-réigiúnach a chur chun cinn.

Tograí Eorpacha

Tá deireadh ag teacht le togra TETRIS (Aistriú Teicneolaíochta agus Nuálachais i gComhlachtaí Beaga agus Meánmhéid), le páirtnéirí ó eagrais fhorbairt réigiúnach san Iodáil, sa Spáinn agus sa Phortaingéil. Tá forbairt déanta ar thrí réimse cleachtais is fearr – Tagarmharcáil do ghnó beag; Fréamhshamhlachas Tapa: tá an tseirbhís seo á forbairt ag Institiúid Teicneolaíochta na Gaillimhe/Mhaigh Eo le páirtnéirí san Iodáil agus sa Spáinn; agus Caighdeáin Bhia agus Eolas Teicneolaíochta: bhunaigh córas san Iodáil suíomh idirlín a chuireann eolas ar fáil maidir le caighdeán an bhainne do sholáthraithe feirmeoirí agus tá miontaighde á dhéanamh ag TETRIS, i bpáirtíocht le comhlacht Gaeltachta, chun féachaint ar conas is féidir an córas eolais seo a chur i bhfeidhm sa tionscal feamainne.

Bonneagar na Gaeltachta agus Acmhainní Nádúrtha

Tá dhá thogra ALTENER ag déanamh scrúdú ar bhonneagar bunúsach agus ar acmhainní nádúrtha sa Ghaeltacht. Tá scrúdú á dhéanamh ar na féidearthachtaí atá ann a bheith neamhspleách maidir le fuinneamh inathnuaite in iarthuaisceart Dhún na nGall (i bpáirtíocht le Bord Soláthair an Leictreachais agus le Comhairle Contae Dhún na nGall), agus tá scrúdú á dhéanamh ar ghníomhaíochtaí inathnuachana fuinnimh (bio-mass) sa Ghaeltacht agus in iarthuaisceart na tíre mar chuid de staidéar píolótach, le comhoibriú ó Chomharchumann Dhúiche Sheoigeach, ar fhuíoll adhmaid ó mhuilte sábhadóireachta agus ar ghníomhaíochtaí foraoiseacha sa réigiún seo.

Tiocfaidh deiseanna d'fhorbairt tionscadal fuinnimh as an bpíblíne gáis nua agus an stáisiún giniúna leictreachais ag Béal Átha Chomhraic atá beartaithe d'iarthuaisceart Mhaigh Eo.

Acmhainní Daonna & Oiliúint Ghairme

Tá oiliúint ghairme i gcúrsaí tógála a bhaineann le foirgnimh oidhreachta sa Ghaeltacht á fhorbairt faoin togra EMOR, bunaithe ar thogra dá leithéid i scoileanna gairmoideachais sa Ghearmáin, san Ungáir agus i bPoblacht na Seice. Tá an togra seo á reachtáil ag an Roinn Oidhreachta in Institiúid Teicneolaíochta na Gaillimhe/Mhaigh Eo, le tacaíocht ó chlár LEONARDO an AE.

Clár TEMPUS le hInstitiúid Fhorbairt Réigiúnach Pecs, An Ungáir:

I bpairtíocht le hInstitiúid Pecs agus Ollscoil Pannonius, chuir feidhmeannaigh ón Údarás agus léachtóirí ó Ollscoil Náisiúnta na hÉireann, Gaillimh cúrsaí i láthair san Ungáir do státseirbhísigh agus d'oifigigh forbairt réigiúnach, le maoiniú ón gclár Eorpach TEMPUS. Thug céimithe ón gcúrsa cuairt staidéir ar Ollscoil Náisiúnta na hÉireann, Gaillimh, ar réigiúin an iarthair agus ar Ghaeltacht Chonamara.

Clár PHARE

Chuir An tÚdarás, i bpairtíocht le heagras fhorbairt eacnamaíochta san Ísiltír & NEI B.V & agus eagras oiliúna i mBudapest san Ungáir, clár oiliúna i bhforbairt réigiúnach ar fáil do státseirbhísigh san Ungáir trí léachtanna agus ceardlanna a reachtáil i mBudapest, i nGaillimh agus sa Bhruiséil (oifigí NASC), le maoiniú ón gclár PHARE.

**Eagrúchán
& Seirbhísí**

Foireann

Ag deireadh na bliana 2000 bhí 113 duine fostaithe ag Údarás na Gaeltachta. Laistigh de na srianta ar earcaíocht fhoirne sa tSeirbhís Phoiblí i gcoitinne, tá gach iarracht á déanamh deiseanna oiriúnacha oibre a chur ar fáil do dhaoine éislinneacha. Tá cabhair speisialta ar fáil do thionscadail tionsclaíocha a sholáthraíonn poist speisialta do dhaoine míchumasaithe chomh maith.

Comhionannas

Tá polasaí dearfach deiseanna comhionannais ag an Údarás agus tá gach post san eagraíocht oscailte do mhná agus d'fhir. I rith na mblianta rinneadh forbairt ar chláir comhionannais agus spreag sé seo próiseas cothromaíochta sna ceapacháin féin agus sa chóras ceapacháin. Ag eascairt as an gclár seo tá scéimeanna i bhfeidhm ag an Údarás a fhágann roghanna ag an bhfoireann i dtaca lena slí bheatha agus riachtanais phearsanta, ar nós postroinnt agus sosanna gairme.

An tAcht um Shábháilteacht, Sláinte agus Leas ag an Obair, 1989

De réir mar a rianáíonn an tAcht um Shábháilteacht, Sláinte agus Leas ag an Obair, 1989, tá ráiteas sábháilteachta i scríbhinn ag an Údarás agus tá sé ag cloí le feidhmiú na mbeartas cuí d'fhonn sábháilteacht fhostaithe agus chuariteoirí laistigh d'oifigí an Údaráis a chosaint.

An tAcht um Eitic in Oifig Phoiblí, 1995

De réir mar atá leagtha síos san Acht um Eitic in Oifig Phoiblí, 1995, tá ráiteas ar leasa comhlánaithe ag comhaltaí an Bhoird agus na baill sin den fhoireann a bhfuil poist ainmnithe faoin Acht acu.

Ráiteas Straitéiseach agus Plean Corporáideach

D'aontaigh an Bord an ráiteas straitéiseach nua agus tá sé á scrúdú ag an Roinn Ealaíon Oidhreachta, Gaeltachta agus Oileán faoi láthair. Tá plean corporáideach athbhreithnithe, bunaithe ar an ráiteas straitéiseach, á ullmhú faoi láthair.

Staidéar ar an mBonneagar Fisiciúil agus Sóisialta

Tá Fitzpatrick Associates ag tabhairt faoin staidéar seo, a bhaineann le scrúdú cuimsitheach a dhéanamh ar staid an bhonneagair fisiciúil, sóisialta agus iompair agus an costas measta a bhainfeadh len iad seo a uasghrádú go caighdeáin náisiúnta. Feidhmeoidh an staidéar seo mar bhunús d'aighneachtaí chuig an Rialtas don deich mbliana amach romhainn.